

Mottakere i henhold til liste

Deres ref.:
Vår ref.: 14/5172-1
Saksbehandler: Monica Edbo
Dato: 23.05.2014

Tobakksfri skoletid fra 1. juli 2014 - Informasjon om lovendring

Det ble vedtatt omfattende endringer i tobakksskadeloven i 2013. Fra 1. juli i år trer lovbestemmelsen om tobakksfri skoletid for alle elever i grunnskoler og videregående skoler i kraft.

Påbudet om tobakksfri skoletid for alle elever til og med videregående skole innebærer at ingen former for tobakk er tillatt å bruke i løpet av skoledagen. Med den nye lovbestemmelsen blir også skoleelever gitt en rett til et tobakksfritt miljø, en rettighet som hittil har vært forbeholdt arbeidstakere.

Den nye lovbestemmelsen i tobakksskadelovens § 27 lyder slik:

«§ 27. Tobakksforbud på skoler og i skoletiden

Tobakksbruk er forbudt i grunnskoler og videregående skolars lokaler og uteområder.

Elever ved grunnskoler og videregående skoler skal være tobakksfrie i skoletiden.

Bestemmelsene i § 25 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og utfylling av disse bestemmelser og kan gjøre unntak fra dem.»

Bakgrunn for lovendringen

Skolen er en viktig arena for rekruttering og sosialt press om å begynne med tobakk. I forbindelse med en undersøkelse fra 2006 (Miljøjakt jr) opplyste 65 prosent av elevene ved ungdoms- og videregående skoler at røykepress er den typen press det er viktigst å bli kvitt. Det er i dag svært få som røyker i ungdomsskolen, mens flere begynner i løpet av videregående skole.

Det har i de siste årene vært en kraftig økning i snusbruk blant unge. Det er derfor grunn til å anta at tobakkspresset ikke har avtatt i skolen. I lys av den sterke økningen i snusbruken

har det derfor vært viktig at forbudet omfatter all tobakksbruk, ikke bare røyking. Gjennom å innføre tobakksfri skoletid vil en viktig rekrutteringsarena fjernes.

Innføring av et tobakksforbud i skoletiden gir også en viktig signaleffekt i forhold til å påvirke unges holdninger til tobakksbruk.

Flere skoler praktiserer allerede i dag tilsvarende tobakksforbud på skolens inne- og uteområder. Noen skoler som har innført røykeforbud i skolegården opplever at det har ført til konflikt om hvor grensen for skolens uteområde går. Et forbud mot bruk av tobakk i skoletiden vil bidra til at slike diskusjoner unngås.

Mer omtale av bestemmelsen, inkludert lovens forarbeider, kan leses på Helsedirektoratets nettsider:

<http://www.helsedirektoratet.no/folkehelse/tobakk/skole/Sider/tobakksfri-skole-barnehage.aspx>

Håndheving

Vi er kjent med at et tobakksforbud vil kunne by på utfordringer når det gjelder håndhevelse.

Helsedirektoratet forvalter tobakkskadeloven og har ikke myndighet til å fastsette hvordan den nye lovbestemmelsen skal håndheves på den enkelte skole. Skoleeier bør fastsette reguleringer om tobakksfri skoletid i sitt ordensreglement og følge opp på vanlig måte. Reglementet bør inneholde regler om atferd, regler om hvilke tiltak som skal kunne brukes mot elever som bryter tobakksforbudet og regler om fremgangsmåten når slike saker skal behandles.

Det fremgår av forarbeidene til lovbestemmelsen at avgrensningen av hva som skal regnes som skoletid bør sammenfalle med avgrensningen for ordensreglementets virkeområde. Ordensreglementet kan regulere elevenes atferd i timene, i friminutt og på turer/ekskursjoner i skolens regi. Ordensreglementet kan ikke gi regler for elevenes atferd på fritiden. Det legges til grunn at skoleeier er godt kjent med å bruke skolens ordensreglement som verktøy for regulering av elevenes adferd.

Skoleeier er ansvarlig for at forbudene håndheves og i det daglige vil det være rektor som må følge opp dette. Fjerning av askebegre, nødvendig skilting og informasjonsarbeid om tobakksforbudet er påkrevet og fremgår av tobakkskadelovens § 25, tredje ledd. Videre skal tobakksforbudet og overholdelsen av dette inngå i skolens internkontrollsystem og kunne dokumenteres ved tilsyn, jf. § 27 tredje ledd.

Det fremgår av tobakkskadeloven § 25, fjerde ledd at en person som på tross av advarsel overtrer tobakksforbudet, kan bortvises fra området. Vi ønsker å klargjøre at dette ikke er ment å være en særskilt bortvisningsadgang for skolens elever, men gjelder generelt for brudd på røykeforbudet i lovens § 25. Besøkende til skolen som overtrer tobakksforbudet vil derfor kunne bortvises etter denne bestemmelsen.

Om elektroniske sigaretter

Elektroniske sigaretter, såkalte «e-sigaretter», har fått stor utbredelse i den senere tid. E-sigaretter kommer både med og uten nikotininnhold, men er ikke omfattet av

bestemmelsen om tobakksfri skoletid fordi e-sigaretter etter loven ikke er et tobakksprodukt. Eier/styrer av et lokale vil imidlertid i kraft av den alminnelige styringsretten kunne forby bruk av e-sigaretter ved den enkelte skole.

Mere informasjon om e-sigaretter kan leses her:

<http://www.helsedirektoratet.no/folkehelse/tobakk/royking/e-sigaretter/Sider/default.aspx>

Skolens ansatte

Bestemmelsen om tobakksfri skoletid gjelder ikke tilsvarende for de ansattes arbeidstid.

Tobakksskadeloven forbyr bruk av tobakk i skolens lokaler og uteområder, jf. § 27, første ledd. Dette forbudet omfatter også lærere og besøkende til skolen, både i og utenfor ordinær skoletid. Det understrekes med dette at tobakksforbudet er knyttet til skolens lokaler, både inne- og uteområder, og at disse til enhver tid skal være tobakksfrie.

Ansatte ved skoler har et særskilt ansvar som rollemodeller. Arbeidsgiver har derfor i medhold av sin styringsrett anledning til å pålegge de ansatte, med visse begrensninger, å avstå fra tobakksbruk i arbeidstiden.

Om tilsyn

Kommunene og Arbeidstilsynet fører tilsyn med at skolene følger opp lovbestemmelsen på samme måte som de fører tilsyn med dagens røykeforbud, jf. tobakksskadeloven § 29.

Som nevnt overfor skal dokumentasjon på internkontroll for håndheving av forbudet inngå i kommunenes tilsyn ved den enkelte skole.

I det daglige vil det være rektor som har ansvar for å håndheve forbudet.

Øvrig informasjon

Direktoratet har vært i dialog med målgruppen og andre som blir berørt av lovendringen. I denne dialogen ble viktigheten av et godt informasjonsarbeid trukket frem. Elevene påpekte at kommunikasjonen bør ha en positiv vinkling uten for mye fokus på sanksjoner og straff. Det fremkom at en mulig vinkling på kommunikasjonen er å sammenligne skolen med en arbeidsplass. Ved å gi ungdom de samme rettighetene som voksne arbeidstakere signaliseres det at ungdom tas på alvor. Det ble også foreslått og knytte tobakksforbudet til friheten det er å slippe å bli utsatt for snus og røyk i hvert eneste friminutt. Ungdommene meldte videre tilbake at de synes lovbestemmelsen er god fordi de ønsker å beskytte sine yngre medsøstre/brødre mot "dårlig påvirkning".

Helsedirektoratet vil i forbindelse med skolestart sende ut informasjonsmateriell om lovendringen til bruk på skolene og i skolens digitale kanaler.

Dersom elever ønsker hjelp til å slutte å røyke eller snuse, har Helsedirektoratet utviklet appen Slutta som et gratistilbud til ungdom. De kan også ta kontakt med skolehelsetjenesten eller fastlegen, eller ringe Røyketelefonen 800 400 85.

Mer informasjon om appen: <https://helsenorge.no/Helseogsunnhet/Sider/Gratis-app-for-royk-og-snuslutt.aspx>

Helsedirektoratet har også utviklet et treårig tobakksforebyggende skoleprogram for ungdomsskolen, FRI. FRI er tilpasset læreplanen og vektlegger spesielt sosial, muntlig og digital kompetanse. Hver leksjon dekker flere mål i læreplanen. Omtrent 110 000 ungdommer deltar hvert år i FRI.

Mer informasjon om FRI: <http://www.helsedirektoratet.no/sites/fristed/Sider/default.aspx>

Vennlig hilsen

Anne Kathrine Owren Aarum e.f.
Fung. avdelingsdirektør

Monica Edbo
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk